

Global Conference on Multidisciplinary Research and Innovation

Hosted Online from Berlin, Germany

Date: 2nd June, 2026

Website: <https://econferencia.com>

TEMIR YO'L ORQALI TASHILAYOTGAN TOVAR VA TRANSPORT VOSITALARI USTIDAN SAMARALI BOJXONA NAZORATINI TASHKIL ETISHNING ASOSIY JIHATLARI

Yaxshibayev Shaxzod O'tkir o'g'li

Bojxona qo'mitasi Shaxsiy xavfsizlik boshqarmasi xodimi

e-mail: yaxshibayevshaxzod@mail.ru

Annotatsiya

Mazkur tezisda temir yo'l transporti orqali tashilayotgan tovar va transport vositalari ustidan bojxona nazoratini samarali tashkil etishning asosiy yo'nalishlari yoritilgan. Unda bojxona nazoratini raqamlashtirish, xavflarni boshqarish tizimini takomillashtirish, zamonaviy texnik nazorat vositalaridan foydalanish hamda davlat organlari o'rtasidagi axborot almashinuvini kuchaytirish masalalari tahlil qilingan. Shuningdek, bojxona nazorati samaradorligini oshirishga qaratilgan amaliy takliflar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: temir yo'l transporti, bojxona nazorati, tovarlar, transport vositalari, xavflarni boshqarish tizimi, elektron deklaratsiya, raqamlashtirish, logistika, chegara bojxona postlari, tashqi iqtisodiy faoliyat.

Bugungi kunda xalqaro savdo hajmining ortib borishi temir yo'l transportining tashqi iqtisodiy faoliyatdagi ahamiyatini yanada kuchaytirmoqda. Temir yo'l orqali katta hajmdagi yuklarning qisqa muddatda va nisbatan arzon xarajatlar bilan tashilishi ushbu transport turining ustun jihatlaridan biri hisoblanadi. Shu bilan birga, bojxona organlari zimmasiga tovarlar va transport vositalari ustidan tezkor, shaffof hamda samarali nazoratni tashkil etish vazifasi yuklanadi.

Temir yo'l orqali tashilayotgan tovar va transport vositalari ustidan bojxona nazoratini amalga oshirishning asosiy maqsadi tovarlarning qonuniy harakatini

Global Conference on Multidisciplinary Research and Innovation

Hosted Online from Berlin, Germany

Date: 2nd June, 2026

Website: <https://econferencia.com>

ta'minlash, bojxona to'lovlarining to'liq undirilishini nazorat qilish, kontrabanda va bojxona qoidabuzarliklarining oldini olishdan iborat. Mazkur maqsadlarga erishishda xavflarni boshqarish tizimining qo'llanilishi alohida ahamiyat kasb etadi. Ushbu tizim orqali yuqori xavf guruhiga kiruvchi yuklar chuqur tekshiruvdan o'tkazilib, past xavfli yuklarga soddalashtirilgan tartiblar qo'llaniladi. Natijada bojxona rasmiylashtiruv tezlashadi va ortiqcha vaqt yo'qotilishining oldi olinadi.

Zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini joriy etish bojxona nazorati samaradorligini oshirishning muhim omillaridan biridir. Elektron deklaratsiyalash, oldindan axborot olish, avtomatlashtirilgan axborot tizimlari hamda skanerlash uskunalaridan foydalanish inson omili ta'sirini kamaytiradi, nazoratning aniqligi va shaffofligini ta'minlaydi. Shuningdek, bojxona organlari, temir yo'l ma'muriyati va boshqa vakolatli davlat organlari o'rtasida tezkor elektron axborot almashinuvi yuklarni rasmiylashtirish muddatini sezilarli darajada qisqartiradi.

Temir yo'l chegara bojxona postlarining moddiy-texnik bazasini mustahkamlash ham muhim ahamiyatga ega. Zamonaviy inspeksion-ko'rik majmualari, videokuzatuv tizimlari, radiatsiya nazorati vositalari va avtomatlashtirilgan identifikatsiya uskunalaridan foydalanish bojxona nazoratining ishonchliligini oshiradi hamda noqonuniy yuklarni aniqlash imkoniyatlarini kengaytiradi.

Temir yo'l orqali tashilayotgan tovar va transport vositalari ustidan yanada samarali bojxona nazoratini tashkil etish uchun quyidagi takliflarni amalga oshirish muhim deb hisoblaymiz:

- Temir yo'l orqali tashilayotgan yuklar bo'yicha oldindan elektron ma'lumot almashish tizimini yanada takomillashtirish.
- Xavflarni boshqarish tizimini sun'iy intellekt va ma'lumotlar tahlili texnologiyalari asosida rivojlantirish.

Global Conference on Multidisciplinary Research and Innovation

Hosted Online from Berlin, Germany

Date: 2nd June, 2026

Website: <https://econferencia.com>

- Chegara bojxona postlarini zamonaviy inspeksion-ko'rik uskunalari bilan to'liq jihozlash.
- Bojxona organlari, temir yo'l tashkilotlari va boshqa nazorat qiluvchi idoralar o'rtasida yagona integratsiyalashgan axborot platformasini rivojlantirish.
- Bojxona xodimlarining malakasini muntazam oshirish hamda xalqaro tajribalarni amaliyotga keng joriy etish..

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, temir yo'l orqali tashilayotgan tovar va transport vositalari ustidan samarali bojxona nazoratini tashkil etish mamlakatning iqtisodiy xavfsizligini ta'minlash, tashqi savdoni rivojlantirish va logistika jarayonlarini soddalashtirishda muhim omil hisoblanadi. Bojxona nazoratida raqamli texnologiyalarni keng joriy etish, xavflarni boshqarish tizimini takomillashtirish hamda idoralararo hamkorlikni kuchaytirish nazorat samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. Natijada qonuniy tashqi iqtisodiy faoliyat uchun qulay sharoit yaratiladi, bojxona rasmiylashtiruv tezlashadi va davlat byudjeti daromadlarining barqarorligi ta'minlanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Jahon bojxona tashkiloti (WCO). Revised Kyoto Convention: International Convention on the Simplification and Harmonization of Customs Procedures. Brussels, 1999
2. Jahon bojxona tashkiloti (WCO). SAFE Framework of Standards to Secure and Facilitate Global Trade..
3. Birlashgan Millatlar Tashkiloti Yevropa Iqtisodiy Komissiyasi (UNECE). Handbook on Border Crossing Facilitation.
4. Jahon banki (World Bank). Doing Business hisobotlari.

Global Conference on Multidisciplinary Research and Innovation

Hosted Online from Berlin, Germany

Date: 2nd June, 2026

Website: <https://econferencia.com>

5. O‘zbekiston Respublikasining Bojxona kodeksi
6. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining bojxona ma’muriyatchiligini takomillashtirish va raqamlashtirishga oid farmon va qarorlari.